

EGY (SZÉP) KÖNYV AZ ÉPÍTÉSZETRŐL

**Szabó Levente:
Bán Ferenc építésze**

Hézagpótló mű. Markáns látásmód, határozott vélemény. Tárgyilagos építészettörténeti munka.

Bár az utóbbi évtizedekben jelentek meg különböző monográfiák élő magyar építészekről, de egyiknek a mélysége sem tudta és nem is akarta megközelíteni Szabó Levente alapos munkáját. Például a Vallomások sorozatban jó könyvek jelentek meg jó építészekről, ám a kutató és elemző munka egyikre sem volt jellemző.

A szerző nagyszabású vállalása Ferkai András vagy Moravánszky Ákos írói munkásságához mérhető.

Ők azonban kitűnő munkáikban nem a ma élő magyar építészekkel foglalkoznak.

Szabó Levente magasra tette a léceket, pedig ő nem teoretikus, „csak” egy kitűnő építész-tanár. Talán éppen a praktizáló építész tárgyilagos látásmódja óvja meg azoktól az általános fejtegetésektől, amelyek igen távol állnának Bán Ferenc emberi és szakmai habitusától.

Bán személyiségjegyeit mindvégig a lapok fölött lebegtetni. Mint ahogy az egész könyvet átszövi/átlengeti a korabeli állapotok érzékelte-tése is, a Kádár-rendszerrel egészen napjainkig. Mindezt olyan tapintattal teszi, hogy a könyv mindvégig Bán Ferencről szól, nem pedig a csábító társadalmi problémákról és politikai kérdésekről.

Szabó Levente fegyelmezetten megmarad a kaptafánál, vagyis Bán Ferenc építészeténél.

A honi és külföldi építészeti jelenségekből is csak azokat válogatja ki, amelyek így vagy úgy befolyásolták Bán építészetét. Ennek szellemében még a hazai posztmodern építészet kényesnek számító kérdését sem kerüli meg.

Sok híron játszik egyidejűleg. Időnként a legszemélyesebb vallomás szavai mögött is nagy horderejű vélemények lapulnak. Például Bán egyik interjújából az építészeti oktatást érintő kritikus mondatot idézi: „Ez volt az igazi építészeti stúdium, nem az öt év egyetem.” A ragyogóan rajzoló építész két grafikájának képfelirata is árulkodó: „Vállalati értekezletek közben született rajzok (70-es évek második fele)”.

A szerző munkamódszere sajátos és hatékony. Részletesen csak néhány művet ismer-

tet, ám a könyv végén minden egyes munkáról ad néhány rövid információt. Ezzel a módszerrel egyszerre tud mélyre ásni és teljes áttekintést nyújtani.

A részletes épület- és tervelemzések közül méltán emelkedik ki a nyíregyházi Megyei Művelődési Központ, amely külön fejezetet kapott Patetikus vállalás címmel. A fejezet nyomon követi a legendás épület sorsát, az első gyönyörűsége skiccektől és szépséges terve rajzoktól az építés drámájának képein át, egészen a jelenkori megújításig. A legendás épület metamorfózisát a szerző nagy empátiával írja le. Meglátásom szerint tapintata talán túlzott is, amikor szemet huny afölött, hogy a felújítással a szépséges szörnyeteg vesztett heroikus erejéből, és ezzel talán az épület lélekéből is elszállt valami.

A szellemesnél szellemesebb fejezetcímek

közül az egyik: A megvalósult kísérlet. A mester tokaji nyaralójáról szól, amely nemhogy „megvalósult”, de zseniális kísérlet is. Jelentőségéhez képest a neki szentelt szövegrész szinte nyúl farknyi.

Fölmerülhet a kérdés, kiknek is szól a könyv. Elsősorban azoknak az építészeknek, akik nemcsak az aktuális trendeket lesik, hanem kíváncsiak az építészet mélyebb rétegeire is. Tágas kitekintése folytán akár egyetemi tankönyvként is megállja a helyét. Ez annál is inkább igaz, mert a nemzetközi áttekintést összekapcsolja a hazai jelenségekkel. Mindezt teljes angol fordítással kísérve. (Gaschler-Gyeviki Nóra munkája.)

A könyv célja a hirtelen népszerűség hajhászása helyett a hosszú távú értékteremtés. Ez a szándék kézzel fogható és szemmel látható. Nem véletlenül kapta a Bán Ferenc építésze című könyvészeti mestermű 2015-ben a Szép Magyar Könyv-díjat. Ennek kapcsán ki kell emelni Vargha Balázs nevét, aki a könyvet tervezte. A grafikai megjelenés érzékenyen utal a hetvenes években néhány évtizedet élt Architektúra-sorozat szép arculatára.

Szabó Levente: Bán Ferenc építésze

Megjelenés éve: 2015

Felelős szerkesztő: Lévai-Kanyó Judit

A könyvet tervezte: Vargha Balázs

Terc Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

A könyv megjelenését támogatta a Magyar Művészeti Akadémia

A kézirat a Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatásával

jött létre